

УДК [37.091.2:005.334+37.022]:378.018.43

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-8\(36\)-1321-1331](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-8(36)-1321-1331)

Петухова Любов Євгенівна докторка педагогічних наук, професорка, деканеса педагогічного факультету, професорка кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти, Херсонський державний університет, вул. Шевченка, 14, м. Івано-Франківськ, 76018, тел.: (066) 646-73-00, <https://orcid.org/0000-0002-0751-6961>

Воропай Наталія Анатоліївна кандидатка педагогічних наук, доцентка, учена секретарка університету, в.о. завідувача кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти, Херсонський державний університет, вул. Шевченка, 14, м. Івано-Франківськ, 76018, тел.: (066) 646-73-00, <https://orcid.org/0000-0003-3388-5661>

Бальоха Альона Сергіївна докторка філософії педагогічних наук, старша викладачка кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти, Херсонський державний університет, вул. Шевченка, 14, м. Івано-Франківськ, 76018, тел.: (099) 661-11-75, <https://orcid.org/0000-0003-4256-5758>

ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Анотація. Побудова освітнього процесу з використанням інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища є однією із провідних ідей сучасної дидактики, що виникла у результаті повномасштабного вторгнення РФ на територію України, та переходу більшості закладів освіти у дистанційний формат. Однак досвід, окреслений в статті, доводить, що така модель має більш ніж десятирічний досвід, не є новою, і зберігає актуальність як предмет сучасних пошуків та досліджень. Еволюція інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища в ЗВО сприяє розвитку зв'язків навчання з життям, особливо в умовах формування ринкових відносин, коли потрібно застосовувати великий комплекс інформації й знань – важливого показника майбутнього фахівця. Сучасні зміни в освіті на законодавчій базі та потреба її безпекового забезпечення, потребують від учасників освітнього процесу ЗВО свідомого «прийняття», переосмислення та готовності повністю трансформуватись у цифровому середовищі, сприяти реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти у будь-яких умовах. Таке завдання вже має вирішення на педагогічному факультеті Херсонського державного університету, досвід яких вивчається і відображено у функціонуванні системи освітніх ресурсів вебмультимедіа з різних освітніх компонент. А сьогодні ця

система повною мірою забезпечує освітній процес на факультеті, задовольняючи потреби здобувачів вищої освіти та закладу в цілому. Визначено, що не менш важливим фактором побудови освітнього процесу на базі інформаційно-комунікаційних технологій є можливість доступу здобувачів до постійно оновлюваної навчальної інформації в зручний час, наявність дружелюбного інтерфейсу, гнучкого та зручного сервісу, а також «неемоційність» навчального середовища, що дозволяє працювати з одним і тим самим матеріалом необмежену кількість раз і необхідний час.

Ключові слова: суб'єкт, трисуб'єктна дидактика, інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище, здобувачі вищої освіти, освітнє середовище, дистанційна форма навчання.

Petukhova Liubov Yevhenivna Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Dean of the Pedagogical Faculty, Professor of the Department of Pedagogy and Psychology of Preschool and Elementary Education, Kherson State University, St. Shevchenko, 14, Ivano-Frankivsk, 76018, tel.: (066) 646-73-00, <https://orcid.org/0000-0002-0751-6961>

Voropai Nataliia Anatolyivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Academic Secretary of the University, Acting Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Preschool and Primary Education, Kherson State University, str. Shevchenko, 14, Ivano-Frankivsk, 76018, tel.: (066) 646-73-00, <https://orcid.org/0000-0003-3388-5661>

Balokha Alona Serhiivna Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, senior lecturer of the Department of Theory and Methodology of Preschool and Primary Education, Kherson State University, str. Shevchenko, 14, Ivano-Frankivsk, 76018, tel.: (099) 661-11-75, <https://orcid.org/0000-0003-4256-5758>

THE USING OF THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT IN CRISIS CONDITIONS

Abstract. Building an educational process using an information and communication pedagogical environment is one of the leading ideas of modern didactics, which appeared because of the full-scale invasion of the Russian Federation on the territory of Ukraine, and the transition of most educational institutions to a distance format. However, the experience outlined in the article proves that this model has more than ten years of experience, is not new, and remains relevant as a subject of modern research and research. The evolution of the information and communication pedagogical environment in higher education institutions contributes to the development of connections between learning and life, especially in the conditions of the formation of market relations, when it is necessary

to apply a large complex of information and knowledge - an important indicator of the future specialist. Modern changes in education on a legislative basis and the need for its security require participants in the educational process of higher education institutions to consciously "accept", rethink and be ready to completely transform in the digital environment, to contribute to the realization of the individual educational trajectory of the student of higher education in any conditions. Such a task has already been solved at the Pedagogical Faculty of Kherson State University, whose experience is studied and reflected in the functioning of the system of web multimedia educational resources from various educational components. And today this system fully ensures the educational process at the faculty, meeting the needs of students and the institution. It was determined that an equally important factor in the construction of an educational process based on information and communication technologies is the ability of applicants to access constantly updated educational information at a convenient time, the availability of a friendly interface, flexible and convenient service, as well as the "non-emotional" educational environment that allows working with the same material an unlimited number of times and the required time.

Keywords: subject, three-subject didactics, information and communication pedagogical environment, students, educational environment, distance learning.

Постановка проблеми. Спочатку COVID, а тепер війна спонукають нас до зміни дидактичної моделі, створення інноваційного інструментарію, пошуку підходів реалізації освітнього процесу. Сучасна освітня система в Україні має вирішити низку завдань, ключові з яких – безпека для життя та доступність при будь-яких обставинах, які супроводжують здобувача. З 2020 року предметом наукових дискусій стали цифрові інструменти та ресурси, що здатні реалізовувати освітній процес у дистанційній формі. При цьому, перед суспільством постали ряд інших важливих питань: як зберегти зворотність у цьому процесі між його учасниками, не втратити інтерес молоді до потреби навчання та саморозвитку, компенсувати вирішення поточних питань у контексті ізоляції та обмеженого безпосереднього контакту [5]. Вирішення означених проблем спричинило пошук та створення освітнього середовища, яке здатне не лише транслювати освітній контент, а забезпечувати взаємодію між учасниками і бути самому «учасником» – нової парадигми сучасної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інформатизації освітнього процесу, створення інформаційного середовища в ЗВО досліджувались В. Биковим, В. Богословським, А. Єршовим, Н. Морзе, І. Прокопенко, О. Співаковським, Н. Тализінім. Вчені стверджували, що інформатизація вищої освіти є провідною тенденцією розвитку тогочасної педагогічної системи.

Ще в 2009 році Любов Петухова в своїй дисертації запропонувала трисуб'єктну модель навчання, яку в той час треба було доносити і

роз'яснювати, оскільки вона була незрозуміла з точки зору психологічного феномену та дидактичної виправданості. Сьогодні науковою спільнотою не тільки прийнята ця наукова розробка, а вона є провідною в реалізації концептів сучасної освіти.

Метою статті є презентація досвіду педагогічного факультету Херсонського державного університету в створенні та розвитку освітнього середовища в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Зміст дидактичної моделі змінювався протягом різних етапів еволюції освіти. Історико-педагогічний аналіз свідчить, що найтривалішим було життя суб'єкт-об'єктних відносин. Саме поняття «суб'єкт» є багатозначним (від лат. *subiectus* – той, хто лежить знизу, перебуває в основі), «носії предметно-практичної діяльності та пізнання, джерело активності, яке спрямоване на об'єкт». Термін бере початок з античної філософії IV-III ст. до нашої ери та вживався вже Аристотелем, який визначав ним і індивідуальне буття, і матерію – неоформлену субстанцію [2].

У педагогіці суб'єктом є педагог, який веде активну освітню діяльність зі здобувачами, що є об'єктами процесу. Суб'єктно-об'єктний підхід в освітньому процесі набуває демократичного характеру, оскільки тут активізується диференціація та індивідуалізація, що сприяє досягненню мети – перетворенню об'єкта в суб'єкт освітнього процесу.

Впровадження у дидактиці поняття «суб'єкт» стосовно здобувача потребує уточнення його змісту. Під суб'єктом ми розуміємо певного здобувача чи групу здобувачів, які розглядаються в бутті та разом із пізнанням буття творять його. Зміни в бутті ведуть до зміни суб'єкта як частини буття. Отже, ця взаємодія діалектична: буття творить суб'єкта, а суб'єкт творить буття. Таке розуміння суб'єкта надзвичайно важливе для дидактики – в освітньому процесі здобувач стає суб'єктом, тобто потенційно готовим для самоактуалізації, самовизначення, саморозвитку та самореалізації у професійній діяльності, а ставши суб'єктом діяльності, він змінює дійсність.

Трансляція інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища як суб'єкта, на наш погляд, не суперечить охарактеризованим вище означенням, адже компонентами інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища є не тільки технології, але й людські ресурси, які неперервно їх оновлюють, у контексті еволюції суспільства. Відповідно, ми розглядаємо нове освітнє середовище, відмінне від того, яке було 20-30 років тому. Йдеться про набуття у сучасних умовах освітнім середовищем статусу рівноправного суб'єкта – трисуб'єктної дидактики.

Ігнорування середовища як суб'єкта освітнього процесу, на наше переконання, сприятиме підготовці фахівців, нездатних адаптуватись в реальній дійсності.

Трисуб'єктна дидактика – один із напрямів педагогічної науки про найбільш загальні закономірності, принципи та засоби організації навчання,

що забезпечує свідоме та міцне засвоєння системи компетенцій у межах рівноправних взаємин здобувача, педагога та інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища [1, 3].

Слід зазначити, що даний процес характеризується постійними змінами стану того, хто навчається, того, хто вчить та інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища.

У межах такого визначення природно виникають трисуб'єктні взаємини, які ми розуміємо як неперервні і постійні (як у просторі, так і у часі) взаємодії здобувача, педагога та інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища, спрямовані на реалізацію освітніх потреб першого.

За результатами аналізу та систематизації існуючих освітніх тенденцій доцільно, на нашу думку, ввести в трисуб'єктну дидактичну модель третій рівноправний суб'єкт – середовище, засноване на цифровому представленні інформації, даних і знань та локальних і глобальних системах доступу до них [3].

Під **інформаційно-комунікаційним педагогічним середовищем** нами розуміється сукупність знанієвих, технологічних і ментальних сутностей, які у синхронній інтеграції забезпечують якісне оволодіння системою відповідних компетентностей.

Слід зазначити, що знанієві сутності передбачають наявність в особистості системи набутих і сформованих компетенцій. До технологічних сутностей ми відносимо технічні, програмні, мережеві засоби отримання, зберігання, опрацювання та представлення інформації. Що ж стосується ментальних сутностей, то вони, у свою чергу, передбачають дотримання сукупності психічних, інтелектуальних, ідеологічних, релігійних, естетичних і інших особливостей народу.

Оскільки середовище розглядається нами як самостійний елемент, охарактеризуємо його активні складові, що найбільш проявляються в освітньому процесі (Л. Петухова, О. Співаковський [2]):

- середовище постійно і все більш агресивно збільшує мотивацію підростаючого покоління до споживання контенту, що циркулює в ньому;
- середовище надає доступ до ресурсів в будь-який зручний для людини час;
- середовище володіє зручним, гнучким, дружнім, інтелектуальним сервісом, що допомагає людині знайти необхідні інформаційні ресурси, дані або знання;
- середовище не емоційне, воно працює відповідно запитам людини стільки, скільки їй необхідно;
- середовище наповнюється інформацією, даними, знанням з величезною, постійно наростаючою швидкістю;
- середовище дозволяє організувати практично безкоштовні, зручні у часі контакти між будь-якою кількістю людей, забезпечити зручний і гнучкий обмін інформацією (причому в будь-якому вигляді) між ними;

– середовище, крок за кроком, стандартизує, а потім інтегрує в собі функціональність усіх попередніх, нині, так званих, традиційних засобів отримання, збереження, обробки і представлення необхідної людуству інформації, даних та знань;

– середовище бере на себе все більше рутинних операцій, пов'язаних з операційною діяльністю людини (це, до речі, одна із найбільших проблем, яку людуство очікує у майбутньому – «чим більше доручень – тим більше відповідальності – тим більше небезпеки залишитися без ресурсів»);

– середовище одержує все більше контролю над даними та операційною діяльністю людуства.

Відповідно означеним складовим, на педагогічному факультеті Херсонського державного університету розроблено та успішно функціонують освітні ресурси «вебмультимедіа», які розміщені за наступними покликаннями:

- Web-мультимедіа енциклопедія «Історія педагогіки» <https://webhr.kspu.edu/>

- Web-мультимедіа енциклопедія «Історія загальної та дошкільної педагогіки» <https://izdp.kspu.edu/>

- Web-мультимедіа енциклопедія «Дари Фрідріха Фребеля» <http://froebel.kspu.edu>

- Web-мультимедіа енциклопедія з дисциплін природничого циклу <http://webnc.kspu.edu>

Усі ресурси об'єднує архітектура структурування, яка сприяє зручному та системному підходу до отримання необхідної інформації освітнього курсу. Архітектура передбачає наступні складові:

1. Персоніфікація;
2. Робоча програма:
 - Пояснювальна записка;
 - Навчально тематичний план;
 - Програма;
3. Змістовні модулі:
 - Лекційні блоки;
 - Семінарські блоки;
 - Блоки самостійної роботи;
 - Методичні рекомендації;
 - Підсумкова тека;
4. Тека творчих завдань:
 - Відеофрагменти;
 - Кросворди;
5. Мультимедіа галерея;
6. Презентації;
7. Екзаменаційний мінімум;

8. Глосарій;
9. Тестовий контроль;
10. Журнал.

Це дозволяє користувачам легко і швидко адаптуватись і орієнтуватись в контенті різних електронних освітніх курсів.

Слід зупинитись на перевагах окремих структурних модулів в реалізації освітніх завдань.

Розділ **«Лекційний модуль»** дозволяє здобувачам мати доступ до тем і планів усіх тем освітньої компоненти. Додаткові можливості вебмультимедіа розширюють зміст теми лекцій презентаціями, покликаннями на відео тощо. Це дозволяє опанувувати зміст попередньо перед лекцією, безпосередньо на занятті чи асинхронно. А на занятті викладач лише акцентує увагу на ключових чи проблемних питаннях, які доцільно розглянути детальніше. Це сприяє якісному та усвідомленому вивченню змісту теми. Трансформується функція самої лекції: вона не тільки надає знання, а й розвиває творчу, науково-пошукову здатність здобувачів, сприяє поглибленому вивченню навчального матеріалу й допомагає здобувачам розкрити свій внутрішній навчально-пізнавальний потенціал.

«Практичний модуль» та модуль **«Семінарські блоки»** має аналогічні можливості. Для підготовки до кожного семінарського заняття пропонувані завдання, питання для обговорення та література. Не менш важливим є розділ **«Методичні рекомендації»**, який деталізує користувачеві алгоритм попередніх дій з підготовки до семінарських занять. Це допомагає зорієнтуватися у послідовності вивчення матеріалу, якісно опрацювати ключові питання теми, виконати завдання за першоджерелами.

Однак, модуль **«Завдання»** забезпечує зворотній зв'язок між викладачем та здобувачем. По-перше, даний модуль надає змогу викладачам створювати диференційовані завдання, творчі чи з елементами проектної діяльності, що розширює здатність здобувача проявити свої знання та потенціал. Відповідно, учасники курсу має змогу відправляти у відповідь будь-який цифровий контент (файли). Або ввести відповідь на сторінці завдання на сайті. По-друге, результат перевірки виконаного практичного завдання здобувачем відображається на сторінці **«Журнал оцінок»**. Це надає відкритості та прозорості в оцінюванні досягнень здобувачів, що супроводжується дотриманням принципів академічної доброчесності усіх учасників освітнього процесу. Цей фактор, як доводять наукові дослідження, беззаперечно мотивує та дисциплінує здобувачів під час опанування освітніх компонент незалежно від форми навчання.

У модулі **«Блоки самостійної роботи»** розміщено матеріали для індивідуальної роботи здобувачів, а саме: запитання для самостійного опрацювання, література та форма контролю. До складання модуля вони мають змогу підготуватися завчасно, маючи доступ до запитань підсумкової теки.

Наступним складником меню курсів вебмультимедіа є «**Мультимедіа галерея**». Поняття «Мультимедіа» відображає поєднання різних форм трансляції інформації на одному носіїві (текстової, звукової, графічної тощо). У «Мультимедіа галерея» різних освітніх компонент переважає текстова інформація з елементами енциклопедичних фактів. При вивченні історії педагогіки та історії дошкільної педагогіки здобувачі мають змогу отримати додаткові відомості про життєвий шлях, концептуальну позицію, історико-логічні надбання видатних філософів і педагогів різних історичних епох. Також «Мультимедіа галерея» об'єднує нормативно-правові документи з навчально-методичним супроводом (електронні навчальні підручники початкової школи тощо).

Розділ «**Відеотека**» містить відеоматеріали, що доповнюють методичне забезпечення відповідної освітньої компоненти. Відеофайли розміщуються адміністратором вебсайту (викладачем) за допомогою модулю URL (веб-покликання), або прикріплюється окремим відеофайлом на платформі вебсайту. Робота з даним розділом сприяє розвитку творчих здібностей, реалізує вміння працювати за зразком, проєктуючи отримані компетенції на власний досвід. Слід зазначити, що методична спрямованість та перелік відеоконтенту може змінюватись відповідно до потреб та особливостей програми освітньої компоненти, що вивчається користувачами.

Одним із типів творчих завдань у процесі вивчення історії педагогіки є робота з фрагментами художніх фільмів, що ілюструють педагогічні ситуації та їх опис. У розділі «**Відеофрагменти**» вебмультимедіа енциклопедії «Історія педагогіки» та вебмультимедіа енциклопедії «Історія загальної та дошкільної педагогіки» здобувачам пропонуються до перегляду невеликі відеоролики з вітчизняних і зарубіжних фільмів, які якнайкраще ілюструють педагогічні ситуації та вимоги суспільства в різні історичні епохи, вплив на формування особистості політичного і соціального укладу, економічного розвитку будь-якої країни. Окрім цього, здобувач може поповнити галерею власними запропонованими відеофрагментами і креативними описами до них.

Така система опанування курсу змушує майбутнього фахівця, навіть під час відпочинку (перегляду фільмів, спілкування з друзями) дивитися на світ «очима педагога», формує світогляд і розуміння можливих шляхів розв'язання складних педагогічних ситуацій.

Окремої уваги заслуговує модуль «**Кросворди**» в структурі «Web-мультимедіа енциклопедії курсу «Історія педагогіки»». Він виконує не тільки важливу дидактичну функцію, пов'язану з контролем знань здобувачів в інтегрованому вигляді, але і реалізує одну з концепцій видатного психолога Ж. Піаже. Даний модуль представляє середовище, в якому за рахунок спеціально створеної функціональності реалізується можливість «навчити плавати без ризику втопитися». Він створює можливість з одного боку, організувати просту, зрозумілу, ефективну діагностику знань здобувачів з

автоматичною фіксацією результатів в журналі, а з іншого боку, надати здобувачам можливість в індивідуальному порядку, у зручній для них послідовності знаходити правильні відповіді, уникаючи проблемних ситуацій, бо в кожній точці знаходження відповідей здобувач має можливість отримати підказку, або у формі літери, або у формі слова тощо. Це забезпечує формування у здобувачів внутрішньої стабільної мотивації до ситуації успіху, адже вони завжди можуть знайти рішення, або самостійно, або за допомогою середовища [3].

Важливою складовою інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища є рефлексія та здатність моніторингу успішності здобувачів в набутті професійних компетенцій. Такі можливості надає модуль вебмультимедіа «**Тестовий контроль**». Діяльність забезпечує доступну та зручну у виконанні форму для перевірки рівня знань за результатами вивчення освітньої компоненти. Особливістю даного розділу є те, що тести можна налаштовувати відповідно до потреб та умов освітнього процесу: доступність здобувачам в кінці вивчення теми чи напередодні проведення підсумкового контролю; можливість обмежувати час та кількість питань, рандомне визначення питань для кожного здобувача. Такий функціонал забезпечує дисциплінованість та добросовісність учасників освітнього процесу. За таких умов, «**Календар**» вебмультимедіа повідомляє користувачам терміни і час, визначений на проходження тестового контролю.

Слід зазначити, що обмеженість в часі виступає зовнішнім мотиватором до розв'язання тесту, що спонукає здобувачів працювати в оптимальному режимі і розраховувати на власні знання. Результати тестового контролю оцінюються системою вебмультимедіа та відображаються у журналі освітньої компоненти, де здобувач зможе ознайомитись і проаналізувати виконану роботу. Це допомагає особисто кожному здобувачеві вищої освіти моніторити успішність і виправляти власні когнітивні прогалини при опануванні відповідної освітньої компоненти. Як результат, відбувається постійний самоконтроль і стимулювання здобувача до підвищення власної професійної компетентності, що формує високий рівень зовнішньої мотивації, який згодом переходить у внутрішню. Здобувач стає суб'єктом власної освітньої діяльності та прагне до систематичної самоосвіти.

Окремої уваги заслуговує можливість вебмультимедіа для організації практичної підготовки здобувачів. Прикладом є курс для забезпечення навчальної (природничої) практики на педагогічному факультеті, яку проходять здобувачі другого курсу усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Архітектура містить усі важливі модулі, які відображають програму практики. Можливості ресурсу «Завдання» в практичному курсі дозволяють викладачеві контролювати та оцінювати якість виконання завдань практики, коментувати та отримувати зворотній зв'язок. Розділ «Методичні рекомендації» розкривають здобувачам усі деталі та

роз'яснення щодо виконання кожного завдання та форми його звіту. А додатки забезпечують якісне виготовлення гербарію в межах даного виду практики, оволодіння знаннями та технікою безпеки під час контактування з отруйними рослинами Херсонщини. Перелік відеофайлів в розділі «Мультимедіа галерея» забезпечує формування знань та розширенню уявлень здобувачів про біотопи Херсонщини та заповідники, що сприяє підготовці майбутніх педагогів до проведення екскурсій [4].

Контент даного курсу містить тестовий контроль, що дозволяє узагальнити отримані знання здобувачами під час даного виду практики.

Особливістю навчальної (природничої) практики, організованої за допомогою вебмультимедіа, є забезпечення реалізації програми практики як в дистанційному форматі, так і очному. Інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище, створене на педагогічному факультеті, забезпечує освітній процес у будь-яких умовах і обставинах, а динамічність системи, дозволяє постійно змінювати та вдосконалювати контент відповідно до поточних потреб та вимог освіти. А здатність імплементувати в ньому сучасні цифрові освітні інструменти, забезпечують максимальне розкриття творчого та професійного потенціалу здобувачів вищої освіти. Еволюція інтерактивних форм взаємодії учасників освітнього процесу, дозволяє вебмультимедіа мотивувати здобувачів до власного професійного зростання, шляхом якісного опанування освітніх компонент. Крім того, дана система взаємодії учасників освітнього процесу, дисциплінує та підвищує рівень освітнього менеджменту на факультеті; надає прозорості, об'єктивності оцінювальній складовій, забезпечуючи атмосферу довіри між учасниками та до якості освіти в цілому.

Сьогодні це є важлива вертикаль функціонування ЗВО у підготовці фахівців, які покликані не лише розвивати країну, а й відновлювати історичну справедливість та економічну конкурентоспроможність.

Висновки. Аналіз практики використання інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища, дає підстави стверджувати, що імплементация його в освітній процес сприяє більш глибокому й міцному засвоєнню матеріалу з дисциплін різних циклів при будь-якій формі навчання. Особливо позитивно побудова освітньому процесу на базі інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища відображається на знаннях здобувачів в умовах навчання в дистанційному форматі, які стали не тільки якісніше опанувати матеріал, але й довше його пам'ятати, завдяки ефективній організації самостійної роботи.

У результаті системного моніторингу, feedback та проведених досліджень нами було визначено, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій, які володіють здатністю зосереджувати увагу на вузлових моментах навчального матеріалу, розширюють дидактичні можливості та створюють сприятливі передумови для ефективного використання їх як самостійного джерела знань та інструмента викладача, на шляху до активізації пізнавальної діяльності здобувачів, підвищення якості їх знань.

Проектування освітнього середовища на означених засадах є однією із провідних ідей сучасної дидактики. Це сприяє зміцненню зв'язків навчання з життям, особливо в умовах формування ринкових відносин, коли потрібно застосовувати великий комплекс інформації й знань – важливого показника майбутнього фахівця. Не менш важливим фактором ефективності окресленої моделі освітнього середовища є можливість доступу здобувачів до постійно оновленої навчальної інформації у будь-який час, наявність простого інтерфейсу, гнучкого та зручного сервісу, а також «не емоційність» освітнього середовища. В сучасних умовах це раціональний і ефективний шлях реалізації здобувачами власної освітньої траєкторії на етапі професійного становлення.

Література:

1. Бальоха А.С. Засоби трисуб'єктної дидактики у процесі формування природознавчої компетентності майбутнього вчителя початкової школи // *Науковий часопис нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова* : Серія 5. Педагогічні науки : реалії та перспективи : [збірник наукових праць]. К.: Видавничий дім «Гельветика», 2019. Вип. 71. С. 5–8.
2. Петухова Л.Є. До питання про трисуб'єктну дидактику / Петухова Л.Є., Співаковський О.В. // *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2007. №5(61). С. 7–9.
3. Петухова Л.Є. Інформатичні компетентності майбутнього вчителя початкових класів (В моделі трисуб'єктної дидактики): навчально-методичний посібник. Херсон: Айлант, 2009. 521 с.
4. Петухова Л.Є., Бальоха А.С., Лемешук О.І. Web-мультимедіа енциклопедія з дисциплін природничого циклу : метод. рекомендації / Л. Є. Петухова. А. С. Бальоха, О. І. Лемешук. Херсон : ТОВ «Борисфен-про», 2020. 82 с.
5. Трубочева, С., Мушка, О., Замаскіна, П. Особливості проектування освітнього середовища в умовах цифровізації суспільства під час воєнного стану в Україні. *Український Педагогічний журнал*. 2023. (4), С 46–52. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-4-46-52>

References:

1. Balokha, A.S. (2019). Zasoby trysubiektnoi dydaktyky u protsesi formuvannia pryrodoznavchoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly [Means of three-subject didactics in the process of forming the natural science competence of the future primary school teacher]. *Naukovyi chasopys nats. ped. un-tu imeni M. P. Drahomanova* : Seria 5. Pedagogichni nauky : realii ta perspektyvy – Scientific journal of the National ped. Drahomanov University: Series 5. Pedagogical sciences: realities and prospects. (issue 71), (pp.5-8). K.: Vydavnychiy dim «Helvetyka» [in Ukrainian].
2. Petukhova, L.Ye., & Spivakovskiy, O.V. (2007). Do pytannia pro trysubiektnu dydaktyku [To the question of three-subject didactics]. *Kompiuter u shkoli ta simi – Computer in school and family*, 5(61), 7-9 [in Ukrainian].
3. Petukhova, L.Ye. (2009). *Informatychni kompetentnosti maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv (V modeli trysubiektnoi dydaktyky)* [Information competences of the future primary school teacher (in the model of three-subject didactics)]. Kherson: Ailant [in Ukrainian].
4. Petukhova L.Ye., Balokha A.S., & Lemeshchuk O.I. (2020). *Web-multymedia entsyklopediia z dystsyplin pryrodnychoho tsykladu* [Web-multimedia encyclopedia on the disciplines of the natural cycle]. Kherson : TOV «Borysfen-pro» [in Ukrainian].
5. Trubacheva, S., Mushka, O., & Zamaskina, P. (2023). Osoblyvosti proiektuvannia osvitnoho sere dovyscha v umovakh tsyfrovizatsii suspilstva pid chas voiennoho stanu v Ukraini [Peculiarities of designing an educational environment in the conditions of digitalization of society during martial law in Ukraine]. *Ukrainskyi Pedagogichnyi zhurnal – Ukrainian Pedagogical Journal*, 4, 46-52. Retrieved from <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-4-46-52> [in Ukrainian].